

18.06.2020

Asia: VN/10633/2020

Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraportti

Väliraportissa on kuvattu koronaviruskriisin aikaista digiloikkaa laajasti eri sektoreilla. Katsotteko, että sektorien kehitystyötä on kuvattu riittävällä tavalla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Kehitystyön kuvaus eri sektoreilla on raportin laaja-alaisuuteen nähden riittävästi huomioitu. Sektorien väliseen suhteeseen voisi tuoda paremmin esiin. Suurin osa sektorikohtaisista ratkaisuista tai vastauksista edellyttää yhteistyötä yli sektorirajojen monialaisissa ja monitoimijaisissa ryhmissä. Systemisyys edellyttää kaikilta toimijoilta, ja erityisesti julkiselta sektorilta, uudistumista omissa toimintatavoissaan ja -malleissaan, ja siinä digitaalinen siirtymä on tärkeässä roolissa.

Katsotteko, että toimet, joita väliraportissa esitetään, riittävässä määrin edistävät tavoitteita? Jos ette, miten toimenpiteitä tulisi täydentää?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Toimenpiteet ovat moninaiset ja laajat joten, jos meillä on kaikkiin niihin toimeenpanokyvykkyyttä, uskomme kyllä useiden mahdollisesti mainitsematta jääneiden toimenpiteiden edistyvän siinä samalla.

Mitkä toimenpide-ehdotukset tulisi priorisoida? Millä perusteilla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Toimenpiteiden priorisointi on monitahoinen kysymys, mutta ensimmäisten joukossa tulisi olla teollisuus ja pk-yritykset, koska Suomen vienti ja vahvasti myös kansantalous ovat edelleen teollisuuden varassa. Jotta pk-yritykset voivat olla osallisena vientiponnisteluissa, niiden digitaalisen osaamisen (AI, 5G, jne.) tulee olla aivan eri tasolla, jotta verkostoituminen suurempien kansainvälisten yritysten kanssa onnistuu. Maailmasta on tullut hyvin valikoiva ja vain huippuosaajat kelpaavat kumppaneiksi. Suomessa tätä osaamista on mm. konepajateollisuudessa, mutta pk-yritysten vientikelpoisuuden lisääminen mm. digiosaamisella ja selkeä strategia siihen, miten tällaiset pk-yritykset saadaan esiin, on meille keskeisen tärkeää.

Edellä mainitussa ja muissakin esiin tuoduissa toimenpiteissä tiedolla johtaminen on entistä tärkeämpää. Tiedon hyödyntämistä ja analysointiosaamista tullaan jatkossa tarvitsemaan entistä enemmän. Data, tieto ja niiden johtaminen voivat auttaa niin koronatilanteesta nousemisessa (esim. terveydenhuollon ennakoivaa analytiikkaa hyödyntävät sovellukset, uuden liiketoiminnan mahdollisuudet) kuin tilanteen strategisessa johtamisessa (pyrkimys kohti viisainta mahdollista tietopohjaa päätöksenteossa). Avoimien rajapintojen kautta kulkeva laadukas data mahdollistaa entistä moninäkökulmaisemman tiedon tuottamisen sekä digitaalisten palveluiden kehittämisen. Julkisella puolella yli sektorien tehtävä tehokas yhteistyö on tässäkin tärkeää ja edut yhteneviä. Digitalisaatiovalmiuksien kehittämiseen on tarpeen kiinnittää huomiota vastaavalla painokkuudella kuin dataan. Näiden kehittämiseen panostamme myös maakuntatason yhteistyöllä.

Yleinen digitaalisten valmiuksien turvaaminen on myös tärkeää mm. nopeiden ja luotettavien tietoliikenneyhteyksien välttämättömyys on korostunut koko Suomessa kevään 2020 aikana. Kevään poikkeustilan aikana myös suuri osa julkisen sektorin työtä on siirtynyt kotona tehtäväksi etätyöksi. Etätyössä tarvittavien, kapasiteetiltaan riittävien ja toiminnaltaan varmojen laajakaistayhteyksien merkitys on korostunut. Mobiiliverkon nopeudet myös vaihtelevat ajoittain suuresti eikä verkko kata kaikkia alueita maakunnissa. Saavutettava nopeus voi olla huomattavasti luvattua maksiminopeutta alhaisempi. Toimintavarmuus ei myöskään ole kiinteiden yhteyksien tasolla. Suomi on jäänyt useista Euroopan maista jälkeen kuituyhteyksien rakentamisessa maaseudulle. Erityisen tärkeä nopea kuituyhteys on myös mobiilitukiasemille, joilla on keskeinen rooli esimerkiksi käytettäessä älykunnan, älytien ja teollisuus 4.0 teknologioita. Laajakaistatuen jatko-ohjelmaan vuosille 2021-25 on ilmoitettu varatun 5 miljoonaa euroa koko maahan vuodelle 2021. Tämä summa on tilanteeseen ja tavoitteeseen nähden riittämätön. Vuoden 2018 lopussa päättyneen kymmenvuotisen laajakaistatukiohjelman aikana vain noin puolet kunnista lähti mukaan rahoittamaan hankkeita alueillaan. Osalla näistä kunnista tämä osoittautui riskiksi. Nyt kuntien taloudellinen tilanne on jopa aiempia vuosia heikompi. Tulisi harkita, tarvitaanko tässä kuntien rahoitusta. Laajakaistarakentamisen voisi nähdä osana valtion koronakriisin jälkeistä elvytysohjelmaa. LVM:n ja Viestintäviraston muutaman vuoden takaisen selvityksen mukaan valtion sijoittama tukiraha tulee valtiolle nopeasti takaisin vero- ja muina tuloina. Suomen tulisi ottaa kunnan digiloikka kunnianhimoisemmalla laajakaistatavoitteella. Suomi edelleen kuitenkin jakaa Euroopan komission asettaman tavoitteen, jonka mukaan kotitalouksilla olisi vuoteen 2025 mennessä oltava asuinpaikasta riippumatta mahdollisuus yhteyteen, joka on nopeudeltaan 100 megabittiä sekunnissa jaon edelleen kasvatettavissa yhteen gigabittiin sekunnissa.

Mitä toimenpide-ehdotusten toteutuksessa tulee huomioida?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Nostamme tässä esiin seuraavat kokonaisuudet, jotka enemmänkin liittyvät siihen, miten toimeenpanoa olisi hyvä edistää. Toimenpide-ehdotukset ovat laajoja ja niissä on hyvin huomioitu eri sektorien uusiutuminen. Muotoilu kuitenkin antaa ymmärtää perinteiseen tapaan yritysten, kuntalaisten ym. olevan toimenpiteisen kohteena, objekteina. Toimenpiteiden toteutuksessa ja erityisesti digitalisaation ollessa kyseessä uskomme entistä enemmän yhdessä kehittämiseen. Alueitasolla kehittämistoiminnassa on kyse esimerkiksi kansalaisjärjestöjen, innovatiivisten ja kestävien hankintojen, pppp-mallien tai muiden yhteistä arvonluontia rakentavien toimintatapojen laajemmasta hyödyntämisestä. Samalla uudistamme julkista hallintoa.

Kansallinen taso kokoaa ja sille välitetään tieto maakuntien ja alueiden erilaisista tavoitteista, toimista ja käytännöistä. Innovointia ja ideointia tehdään kaikilla tasoilla. Maakunnissa tehdäänkin paljon työtä raportissa mainituilla sektoreilla niin aluekehittämisessä, -suunnittelussa kuin innovaatioiden edistämässä. Työkaluina väliraportissa mainitaan esim. Suomen ja EU:n tavoitteet ja rahoitusinstrumentit kuten rakennerahasto-ohjelmat, Digitaalinen Eurooppa, Horisontti Eurooppa, jne. Sekä valtio että maakunnat painottavat kehittämisessä nyt erityisen vahvasti vähähiilistä teollisuutta, digitalisaatiota ja kiertotaloutta, mutta yhteistyö valtion ja maakuntien välillä ei ole kovin systemaattista. Myös EAKR-rahoituksen jakautuminen maan sisällä on pirstaloitunutta. Siksi pohdimmekin sitä, miten esim. maakuntien rooli nähdään toimeenpanossa? Maakunnissa on osaamista ja kyvykkyyttä, jota voidaan kyllä paremmin hyödyntää kansallisessa yhteistyössä.

Pilotoinnit ja kokeilukulttuuri ovat nousseet ehdottoman tärkeiksi esimerkiksi liikenteen ja logistiikan palveluiden kehittämisessä. Haluamme korostaa näiden merkitystä toimenpiteiden toimeenpanossa. Valtiolla olisi hyvä olla kokeilukulttuuria tukeva strategia ja vastuutaho, joka tietää ja osallistuu eri pilotteihin Suomessa. Nyt käy liian helposti niin, että pilottien elinkaari on samanpituisen kuin hankerahoituksen eikä tieto opituista asioista välttämättä leviä kunnolla eteenpäin.

Toimenpide-ehdotuksissa on viitattu jo käynnissä oleviin hankkeisiin, joiden osana toimenpiteitä voidaan edistää. Tunnistattekko muita hankkeita, joihin toimenpiteet tulisi kytkeä?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Haluamme nostaa VM:n ja DVV:n koordinoiman valtakunnallisen digituen hankkeen ja sen keskeisenä sisältönä parhaillaan toteutettavat maakuntien digituerverkostohankkeet erinomaisena esimerkkinä siitä, miten valtion taso erittäin onnistuneella tavalla toimii kiinteässä yhteistyössä maakuntien kanssa. Tässä teemassa koko Suomella on selkeästi yhteinen tarina, ja jokaisella toimijalla ja tasolla on oma osuus ja rooli kokonaisuudessa. Hanke rakentaa koko maahan kaikkien maakuntien alueille digituen antajien verkostot, työstää tilannekuvaa tuen tarpeesta ja tarjonnasta kullakin alueella, sekä innovoi yhdessä malleja toiminnan kehittämiseen. Valtion tason toimijat, maakunnat ja niiden verkostoissa toimivat kaupunkien, kuntien, Kelan ja sairaanhoitopiirien toimijat, valtava määrä järjestöjä ja muita digituen antajia ottivat digitaalisen työkalut aivan uudella tavalla käyttöön ja hankkeen toiminnan pohjaksi hankkeen käynnistyessä vuoden 2019 lopussa. Korona-aikana yhteydenpito ja keskinäinen viestinvaihto on vain kasvanut, ja tuottaa ja jakaa jatkuvasti uusia ideoita haasteiden ratkaisemiseksi yhteistyössä. Tämän kokonaisuuden voi katsoa olevan samantapaista työtä, mutta eri näkökulmasta, kuin esimerkiksi toimenpide-ehdotuksissa (kohta 18) esitetyt elinkeinonharjoittajien digitukiverkostot.

Tiedon hyödyntämisen näkökulmasta voisi mainita Tietokiri (VM, Valtiokonttori ym.), Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen (VM) tai AuroraAI (VM, DVV) -hankkeet. Näissä kaikissa korostuu erityisesti tiedon hyödyntämisen näkökulma. AuroraAI:ssa on tekoälypainotus. Tekoälyä / ennakoivaa

analytiikkaa hyödyntäen voisi esim. haistella koronasignaaleja täysin ”boxin” ulkopuolelta tulevilla big data -lähteillä.

Toimenpiteellä 7 on kytkentä valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan. Länsi-Suomen kuuden maakunnan yhteinen liikennestrategia on laadintavaiheessa ja siinä on tunnistettu viestintäverkkojen toimintavarmuuden, kapasiteetin ja nopeuden merkitys erityisesti maaseutualueiden elinvoimalle (Toimenpide 9). Sujuvien ja tehokkaiden matkaketjujen osalta työssä on tunnistettu tarpeet valtakunnallisen joukkoliikenteen lippu- ja informaatiojärjestelmän taustajärjestelmän isännälle, rahoitukselle ja hallinnon rakenteiden uudistamiselle siten, että ne tukevat nykyistä paremmin joukkoliikennettä täydentävien joustavien henkilökuljetuspalvelujen kehittämistä ja henkilökuljetuspalvelujen avaamista (Toimenpide 7).

Keitä toimenpiteissä ja niiden toteutuksessa/mahdollisissa tulevissa hankkeissa tulisi olla mukana ja miten hankkeet tulisi resursoida? Olisitteko itse halukas osallistumaan toteutukseen?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Kohdassa 4 olemme ottaneet kantaa tähän kysymykseen ja olemme myös itse valmiita olemaan mukana.

Vapaamuotoinen lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Arvostamme toimenpiteiden laaja-alaisuutta. Yksityiskohtiin olemme ottaneet kantaa vastaamalla edellisiin kysymyksiin.

Mattila-Nurmi Marja-Riitta
Pirkanmaan liitto - Marja-Riitta Mattila-Nurmi, kehittämisspäällikkö,
Innovaatio- ja tulevaisuustyö